OBVODNÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ PRO PRAHU 10

Praha 22. března 2022

1 ZN 209/2022 - 5

Zdejšímu státnímu zastupitelství bylo dne 10. března 2022 doručeno Vaše podání označené jako „Trestní oznámení na předsedu vlády České republiky Petra Fialu, nar. 1.9.1964 v Brně pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu pomluvy dle ustanovení § 184 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku“. V tomto podání uvádíte, že se prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M., mohl dopustit trestného činu pomluvy dle ustanovení § 184 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku tím, že v diskusním pořadu „Partie Terezy Tománkové“ uvedl: „Tady se ruská propaganda lživým způsobem snaží rozeštvávat společnost a útočit na nás formou nepravdivých informací - je to placeno z Ruska a slouží tomu bohužel vědomě či nevědomě někteří lidé u nás.“ a „...a že tu necháme působit ruské dezinformační servery, to prostě žádná svoboda není...“, přičemž tyto výroky se podle Vašeho názoru týkaly jednoznačně i internetových stránek www.protiproud.cz, www.pravyprostor.cz a www.prvnizpravy.cz, které však podle Vašeho názoru žádné spojení s Ruskem nemají a nikdy neměly.

Na úvod je vhodné uvést, že „trestní oznámení“ je neformální označení pro „oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin“ ve smyslu § 158 odst. 2 trestního řádu. Podání tedy lze za „trestní oznámení“ považovat pouze v případě, že obsahuje skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu.

K tomu, aby jakékoli jednání mohlo být považováno za trestný čin, musí takové jednání být protiprávní a společensky škodlivé a zároveň musí naplňovat znaky některého z taxativně vymezených trestných činů uvedených vtrestním zákoně. Bez konkrétních poznatků svědčících pro spáchání trestného činu nelze zahájit trestní řízení a nelze v něm shromažďovat další podklady, vyslýchat osoby apod. Orgány činné v trestním řízení mohou v demokratickém právním státě svými mocenskými nástroji vstupovat do společenských vztahů jen v případě, že je dáno konkrétní podezření na spáchání konkrétního trestného činu, a to navíc pouze zapředpokladu, že nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Vámi avizovaného trestného činu pomluvy podle § 184 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku se dopustí ten, kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, spáchá-li takový čin tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

Podle ustálené soudní praxe však ustanovení § 184 trestního zákoníku poskytuje ochranu pouze cti a dobré pověsti člověka. Toto ustanovení tedy poskytuje ochranu pouze fyzickým osobám, nikoli kolektivu, instituci či právnické osobě. Dle Vašeho vyjádření jsou však provozovateli dotčených internetových stránek právě právnické osoby. Je sice zřejmé, že tyto společnosti přímo nebo nepřímo ovládají, popřípadě jejich jménem vystupují či na těchto stránkách publikují fyzické osoby, jejich (nepřímé) relevantní zasažení způsobem předpokládaným v § 184 trestního zákoníku případným nepravdivým výrokem vůči uvedeným právnickým osobám je však krajně

nepravděpodobné a nebylo Vámi ani tvrzeno. Již z těchto skutečností se tedy zdá být – bez ohledu na obsah vyjádření předsedy vlády – zřejmé, že Vámi uváděné informace nenasvědčují tomu, že by se prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M., mohl Vámi uváděným jednáním dopustit Vámi avizovaného trestného činu.

Obsah výroků premiéra Petra Fialy je navíc třeba vykládat v kontextu aktuální mezinárodní situace a celého rozhovoru v pořadu „Partie Terezy Tománkové“, resp. alespoň jeho příslušné části. Premiér v tomto rozhovoru vysvětloval své názory a zejména postoje vlády České republiky k válce probíhající na Ukrajině a k poměrům v České republice vyvolaným touto válkou. V této souvislosti odpovídal na dotaz moderátorky týkající se odůvodnění „doporučení“ vlády „vypnout“ tzv. dezinformační servery. V tomto kontextu a v obecnosti, ve které byla odpověď poskytnuta, nelze na citovaných výrocích shledat nic nepravdivého. Jedná se o vyjádření názoru (vlády) vycházejícího z objektivních skutečností.

Je obecně známo, že již několik let fungovalo několik internetových stránek, které v českém jazyce a pro českou veřejnost přinášely (někdy pouze zdánlivé) informace, zprávy a rozbory, které se cíleně zaměřovaly na zveličování nedostatků ve fungování demokratické společnosti a zpochybňování jejích elit, institucí a procesů, cíleně relativizovaly ochranu lidských práv a základních svobod, podporovaly stereotypní a xenofobní vnímání světa, popřípadě i vyzdvihovaly některé aspekty totality či vykládaly historické i současné události zcela v rozporu s realitou. Tyto internetové stránky vystupující jako zpravodajské nebo názorové weby často cíleně nebo fakticky podporovaly politiku a postoje Ruské federace a naopak zpochybňovaly racionálnost a oprávněnost zájmů a procesů v České republice a Evropské unii. Některé z těchto internetových stránek byly ostatně přímo řízeny Ruskou federací.

Tyto internetové stránky byly déledobě kritizovány částí odborné i laické veřejnosti a probíhala veřejná diskuse o jejich účelu, potřebě a nebezpečnosti, jakož imožnostech a vhodnosti jejich omezení. Tato diskuse logicky vždy nabývala na intenzitě v obdobích, kdy docházelo k vyostření či medializaci střetů mezi zájmy České republiky a Ruské federace.

K zintenzivnění uvedené veřejné diskuse pak logicky došlo i v reakci na aktuální vojenské napadení Ukrajiny ze strany Ruské federace, ke kterému navíc došlo po masivní kampani (i na uvedených internetových stránkách) popírající jakékoli plány Ruské federace v tomto směru. Zdá se přitom být zřejmé, že Ruská federace tímto krokem porušila mezinárodní právo a dopustila se útočné války. Toto jednání jednoznačně odsoudilo Valné shromáždění OSN, Rada Evropy, Evropská unie a všechny její členské státy a drtivá většina ostatních demokratických států. To u části veřejnosti i politické reprezentace (nejen) v České republice posílilo i obavu z vytváření a šíření zkreslených či zcela nepravdivých informací majících za cíl zejména dále ovlivňovat veřejné mínění a destabilizovat společnost. Ve vypjaté atmosféře evidentně se prudce zhoršující bezpečnostní situace s těžko predikovatelným vývojem, rozrušení velké části veřejnosti bezprecedentní agresí proti geograficky i kulturně blízkému suverénnímu státu a jeho obyvatelstvu a za stupňujících se požadavků veřejnosti i mezinárodního společenství na reakci na tyto události začala být činnost některých internetových stránek částí veřejnosti i politické reprezentace (nejen) v České republice vnímána jako přílišné bezpečnostní riziko.

Do této veřejné diskuse se zapojila i politická reprezentace. Vláda České republiky pak přijala dne 25. února 2022 usnesení č. 127, o prohlášení vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině. V tomto usnesení vláda odsoudila „prováděné hybridní působení proti zájmům České republiky a jeho partnerů v NATO a EU v kontextu probíhající vojenské agrese Ruské federace na území Ukrajiny“, schválila „prohlášení vlády k nebezpečí hybridního působení ve formě informační války“ a vyzvala „všechny relevantní subjekty k přijetí potřebných opatření vedoucích k zamezení šíření nepravdivých a zavádějících informací v kybernetickém prostoru, které slouží k manipulování obyvatelstva České republiky směrem k ospravedlnění a schvalování aktuální ruské vojenské agrese vůči Ukrajině“. O tom, zda byl tento krok vlády vhodný a nutný v demokratické společnosti, se ihned rozhořela veřejná diskuse.

Je však zřejmé, že toto usnesení vlády je formulováno zcela obecně, neoznačuje žádný konkrétní subjekt či internetovou stránku a jde o pouhou proklamaci, která není právně závazná. Na tom nic nemění skutečnost, že některé soukromé společnosti či sdružení na základě tohoto (i dalších) doporučení skutečně omezily či znemožnily podporu nebo fungování některých konkrétních internetových stránek, včetně Vámi uváděných www.protiproud.cz, www.pravyprostor.cz a www.prvnizpravy.cz.

Pokud tedy v tomto kontextu posuzujeme Vámi citované výroky předsedy vlády Petra Fialy v předmětném pořadu, je zřejmé, že touto cestou pouze veřejnosti vysvětloval a odůvodňoval obecnou pozici vlády k některým tzv. dezinformacím, jejich pozadí, potřebě omezit jejich šíření a ke svobodě slova a vyjadřování. Přitom nezmínil ani nekritizoval žádnou konkrétní internetovou stránku a nemohl jí ani osobám s ní spojeným tedy způsobit žádnou újmu. Tímto jednáním se nemohl dopustit žádného trestného činu.

Ve Vámi uvedeném jednání prof. PhDr. Petra Fialy, Ph.D., LL.M., tak nelze spatřovat Vámi avizovaný ani jakýkoli jiný trestný čin. Vaše podání ze dne 10. března 2022 tak nelze považovat za trestní oznámení. Nelze ho považovat ani za jiné podání, na jehož základě by bylo možno zahájit řízení podle trestního řádu, zákona o státním zastupitelství nebo jiného zákona. Proto jej bez dalších opatření zakládám.

Nesouhlasíte-li s vyřízením Vašeho podání ze dne 10. března 2022, můžete se podle § 16a odst. 7 zákona o státním zastupitelství obrátit na Městské státní zastupitelství v Praze se žádostí o provedení výkonu dohledu nad činností Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 10.

S pozdravem

JUDr. Richard Houdek státní zástupce